

Учітесь, гитайте, / І нужоту начіраітьс, / І свого не ічіраітьс. / Т. Шевченк /

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 39-40
(1103-1104)
Жовтень
2022 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

Український лікар-педіатр Євген Комаровський з перших днів війни на своїх каналах коментує події в Україні і намагається заспокоїти населення та донести правду про злочини російських військових. А також створив телеграм-канал «Здравствуйте, Доктор!» [Письма войны](https://t.me/Hello_Doc) (https://t.me/Hello_Doc).

Євген Олегович озвучує казки для дітей. Вже є 4 відео (<https://www.youtube.com/playlist?list=PL6qAh5q49ZZT4Nc-viHGWCnGpIo082IW>): «Тарганисько», «Маленькі казки про їжачків», «Здолаємо Бармалея» і «Одолеєм Бармалея». Військова казка «Подоласмо Бармалея» написана в розпал Сталінградської битви, а через 80 років після написання знову стала актуальною. Відео проілюстровані маленькими українцями. Наприклад, для «Здолаємо Бармалея» діти надіслали лікарю 345 малюнків.

Легендарний грузинський артист Вахтанг Кікабідзе витратив на допомогу ЗСУ всі кошти, зібрані від ювілейного концерту на честь 84-річчя. Це шоу, яке відбулося 19 липня в Батумі він присвятив Україні, був аншлаг.

Учитель із Грузії Ладо Апхазова зібрав \$700 000 для українських переселенців. Усі кошти педагог перерахував польській організації з допомоги українським переселенцям. Щоби допомогти українським школярам, чоловік продав власну монету Global Teacher Awards – так званого «вчительського Оскара». На аукціоні також розіграли пам'ятну каблучку покійної матері Ладо.

«Бавовни» буде багато: волонтер Сергій Притула на гроші українців придбав для ЗСУ супутник-шпигун.

Комік з Одещини Марк Куцевалов придбав три карети швидкої допомоги та позашляховик для військових. 6 серпня він вирушив у благодійний похід із Чорноморська до Говерли. Аби зібрати 2 850 000 гривень, він пройшов 850 кілометрів, а свій шлях транслював у соцмережах у форматі реаліті-шоу.

«Хоч іскру кожен. Іскру – кожен. Всі разом – буде Україна»

Наталка НІКУЛІНА

Музикант з Дніпра Владислав та його друзі щодня від початку війни в Україні безкоштовно вивозять людей і тварин з місць, які постійно обстрілюють російські війська: Луганщина, Донеччина, Харків, Бахмут.

Чоловіки, жінки та дівчата Дніпра збираються після роботи та плетуть сітки, потім волонтери везуть їх на фронт або відправляють поштою. Називають себе «Павучки Дніпра».

7-річний Артемко став «талісманом» українських бійців. Через його прифронтове селище біля Кривого Рогу їздить чимало військового транспорту. Хлопчик вітає кожне авто саморобним українським прапорцем.

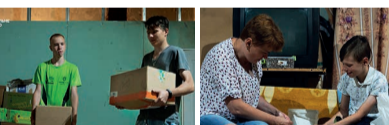
У Кривому Розі шестеро хлопців збудували блокпост. Зупиняють машини, просять сказати пароль та задонатити для ЗСУ. Вони назбирали понад 6 тисяч гривень, які вже передали до волонтерського фонду.

У Дніпрі на житловому масиві Червоний Камінь з'явився патріотичний мурал, який ілюструє знамениту фразу українського прикордонника.

У Дніпрі шестирічна флейтистка Соломія Реут (ред.: писали про неї в газеті у червні) об'єдналася з іншими дітьми-музикантами. Тепер у центрі міста вони разом збирають кошти на автівку для тероборони.

У Дніпрі діти у вільний від навчання час готують цукати на фронт та на волонтерському пункті розбирають речі для переселенців.

11 пенсіонерів з Дніпра на зупинці ж/м Лівобережний під акомпанемент баяна виконують українські народні пісні. Зібрані кошти передають на допомогу ЗСУ – за один виступ збирають в середньому 1200-1400 грн.

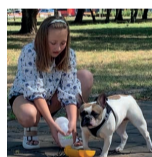
Дніпровська академія неперервної освіти та ГО «Два береги» організували доставку гуманітарної допомоги для тимчасово переміщених осіб та видали гігієнічні набори від партнера Управління Верховного комісара ООН у справах біженців ГО «Проліска».

Учень Криворізької музичної школи № 4 Олександр Загарій разом із сестричкою Марією зібрали 61720 грн на потреби ЗСУ за 7 благодійних виступів у різних містах України. Сашко грав на саксофоні, а Марія співала. Частину грошей діти витратили на приціл для захисників на Херсонщині, а решту передали до фонду Сергія Притули.

У Дніпрі біля ринку «Образцовий» маленький Ігор продає компот з дописом, що передає на допомогу ЗСУ. Зараз дівчинка збирає на аптечки для бійців.

12-річна Надія з Кривого Рогу вигулює собак місцевих жителів. Усі зібрані кошти передає на допомогу ЗСУ. Зараз дівчинка збирає на аптечки для бійців.

Актори Дніпровського національного театру імені Шевченка долучилися до допомоги армії та вимушеним переселенцям. Щодня у закладі збирається по декілька десятків людей, усі вони працюють на волонтерських засадах.

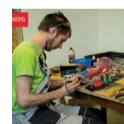
13-річна дніпрянка Каріна Шаропова плете коси на замовлення. Вже передала понад тисячу гривень на потреби армії.

Дніпрянка Анна Тітова збрала понад 2 тисячі доларів для ЗСУ, продаючи свої малюнки, на яких зображені коти в образі військових, поліцейських, рятувальників, волонтерів тощо.

Діти з Дніпра обласної вулиці зупиняють автівки та пропонують людям придбати їхні іграшки – вони збирають на тепловізор для ЗСУ.

Дніпрянин Ігор Кочет власноруч виготовляє пауер-банки для бійців ЗСУ, які заряджаються від розетки, автомобіля, а також сонячної панелі. Пристрої можуть заряджати до 20 гаджетів і рацій.

Дніпровський підприємець Володимир самогужки розробляє для ЗСУ електровелосипеди, які безшумно їздять по бездоріжжю до 80-ти кілометрів на одній підзарядці і можуть перевозити до 200 кг.

У Зеленодольську два брати-близнюки грали на вулиці. Почався обстріл, один із хлопчиків упав, інший – Денис – закрив брата собою. В нього потрапив уламок снаряда. На жаль, урятувати хлопчика не вдалося. Маленькому герою було лише 9 років.

Кандидат технічних наук, дніпрянин Костянтин нині командує взводом. У цивільному ж житті він працює вчителем математики у школі та викладає курс вищої математики в університеті.

Хромбуки для освітян

86 громад Дніпропетровщини для шкіл та профтехів отримали понад 3600 хромбуків.

«У ноутбуків операційна система від Google – орієнтована на роботу в Інтернеті. Є електронні таблиці, шаблони презентацій і текстовий редактор. Усе, що потрібно вчителям для дистанційних уроків, адже через війну вони навчають дітей онлайн. Ці «машини» швидкі і компактні. Працюють без підзарядки цілий день», – повідомив голова Дніпропетровської ОВА Валентин Резніченко.

Понад 250 шкільних вчителів Підгородненської громади щодня виходять у мережу. Ще влітку вони пройшли спеціальні курси. Навчалися працювати з онлайн-сервісами та опанували нюанси сучасних гаджетів. Кажуть, отримані хромбуки стануть у нагоді.

«Це важливо, бо й після закінчення війни ми продовжимо використовувати цифрові технології. За цим майбутнє. До того ж, ми активно запроваджуємо електронні журнали та щоденники. Це зручно. Де б не знаходилася родина, батьки можуть слідувати за успішністю дитини», – поділилася начальниця відділу освіти Підгородненської міської ради Людмила Якименко.

Майстри одного із центрів профтехосвіти Кривого Рогу вчать працювати на станках, верстатах, у крановому полігоні. На онлайн-уроки виходять зі спеціально облаштованих кабінетів. Аби показати дітям нюанси роботи із обладнанням, потрібні технології.

«Для майстра виробничого навчання потрібно 2-3 вебкамери. Аби дитина, яка знаходиться вдома, бачила роботу верстатного станка, буде встановлено ноутбук і працюватимуть додаткові камери. Тому 33 хромбуки, які ми отримали, підуть саме майстрам виробничого навчання», – пояснює директор Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування Григорій Горб.

Викладачі Дніпропетровського обласного ліцею-інтернату фізико-математичного профілю нерідко працюють з колбами та мензурками. Наочні практикуми – аби учні розуміли суть наук, на вивченні яких спеціалізується заклад. Цьогоріч попри війну ввели й новий курс – робототехніка.

«Техніка потрібна завжди, та особливо – при дистанційній роботі. Ліцей отримав 21 ноутбук. Для наших вчителів – це дуже важливо, бо на уроках з дітьми вони вирішують надскладні завдання», – каже директор ДОЛІФМП Ірина Ільченко.

У Криворізькій спеціальній школі «Сузір'я» для дітей із вадами слуху та мовлення вчителі проговорюють матеріал і дублюють його жестовою мовою. Для коригування мовленнєвих скілів вкрай важливі стабільний зв'язок і чітка картинка.

«Заклад отримав 10 ноутбуків, і вони стануть нам у нагоді. Це можливість якісно викладати за білінгвальним методом», – пояснює заступник директора з навчальної роботи Ольга Касецька.

У межах домовленостей Міністерства освіти і науки України з компанією «Google» та ЮНЕСКО триває забезпечення потреб українських педагогічних працівників хромбуками. Надана техніка – це продовження ініціативи «Ноутбук кожному вчителю». Загалом у регіони України доставлено понад 35 тисяч девайсів із запланованих 50 тисяч.

Для того, щоб вчителі могли швидко та ефективно почати роботу з Chromebook, створено спеціалізовані відео (<https://bit.ly/3NR2luE>).

Дніпропетровська ОВА

ЗНО підтримує ЗСУ

Зовнішнє незалежне оцінювання знань через війну скасували. Не проводили у цьому році й пробне тестування. Внески, які вступники Дніпропетровщини сплатили за участь у ньому, можна повернути. Є можливість й допомогти ЗСУ.

Розмір внеску в областях України різнився. Для вступників Дніпропетровської області він складав майже 300 грн. Нині прийнято порядок їх повернення. Зробити це можна, авторизувавшись на спеціальному сервісі (<https://zno.testportal.com.ua/pzno/login>). Вказати, куди робили внесок за пробне ЗНО, логін та пароль доступу до персональної сторінки учасника.

«Розпорядитися ними вчорашні вступники можуть на власний розсуд. Повернути кошти на особистий рахунок або перевести їх на

підтримку Збройних Сил України. Зробити це легко. Все онлайн.

Важливо бути уважним при заповненні форм», – сказав директор обласного департаменту освіти і науки ОВА Олексій Полторацький.

Якщо вступник вирішує переказати внесок на підтримку ЗСУ, потрібно підписати згоду. Вказати прізвище та ім'я так само, як під час реєстрації на пробне ЗНО.

У випадку неправильного заповнення доведеться звертатися до центру оцінювання якості освіти й очікувати на виправлення даних.

Із докладною інструкцією можна ознайомитися на сайті – <https://testportal.gov.ua/probne-zno-2022-povernennya-koshtiv/>

Патріотичний вантаж поїде на передову

Діти Синельниківського району підготували подарунки для українських захисників. Незабаром послання вирушать до бійців.

«Діти такі безпосередні. Готували подарунки бійцям від душі.

Сльози навертаються від їхніх робіт. Кожен малюнок, кожен Янгол-Охоронець зігриватиме наших захисників. А ще додаватиме сил боротися з ворогом», – розповіла голова Синельниківської районної військової адміністрації Світлана Назарчук.

Дитячі роботи оформили в яскраву експозицію. Янголи-обереги, патріотичні синьо-жовті браслети, листи зі зверненнями до Героїв, малюнки, на яких юні митці відобразили всю історію України. Найбільше малювали козаків, військових, голубів миру.

Даня, 7 років: «Воїне, завдяки тобі я сплю спокійно».

Учні 3 класу: «Дорогі захисники, вдячні вам за мирне небо! Повертайтеся живими!».

Частина поробок діти продали. На виручені кошти придбали для бійців каву та пряники.

NUSHUB.ORG

Безкоштовний централізований ресурс – загальноєвропейський хаб Нової української школи – містить освітні технології та навчальні матеріали.

Загальноєвропейський хаб Нової української школи розташований за посиланням: <http://nushub.org/>. Його створено у партнерстві з European EdTech Alliance та проектом «Навчаємось разом» за участі команди підтримки реформ Міністерства освіти і науки України. Вебсайт NUSHUB є інформаційним хабом, який містить інформацію про освітні ресурси та навчальні матеріали для українських вчителів і школярів, хоч би де вони перебували. На сайті розміщено посилання

на додаткові рішення в галузі освітніх технологій, допоміжні ресурси, інструменти на основі навчальних програм, українські платформи онлайн-навчання тощо.

Безкоштовний централізований ресурс поєднує навчальні матеріали, укладені за державними стандартами загальної середньої освіти України та відповідні рішення, створені в країнах тимчасового перебування українських школярів. Матеріали співвідносяться з певними модельними навчальними програмами, вибір яких здійснюється закладами освіти на підставі власних освітніх програм. Володіння цією інформацією допоможе

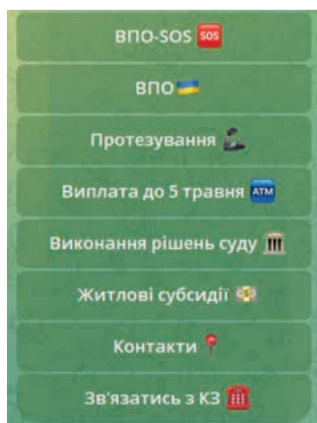
українським школярам уже сьогодні за скрутних обставин, згодом стане інструментом їхньої мобільності в єдиному освітньому просторі Європейського Союзу.

Хаб розпочав роботу 1 червня 2022 року, в Міжнародний день захисту дітей. Докладніше про хаб (<https://bit.ly/3NdnyOt>).

За інформацією Дніпропетровської обласної військової адміністрації

Чат-бот «Соціальна допомога»

Цифрова трансформація в країні навіть попри війну набирає обертів. На Дніпропетровщині запрацював перший в області соціальний чат-бот в Телеграмі (@SocialDnipro_bot). Туди можна звертатися цілодобово. Проконсультуватися з приводу субсидій, виплат, допомоги переселенцям, протезування.

Аби почати працювати з чат-ботом, потрібно натиснути на кнопку старт. З'явиться основне меню. Там,

зокрема, є спеціальні розділи для переселенців. А ще окремі пункти про виплати та субсидії.

Звернення отримає соціальний менеджер, який працює 24/7, та надасть профільному фахівцю. Чат-бот «СоцДопомога» буде ще оновлюватися та поповнюватиметься новими функціями. Вже з'явилася вкладка протезування, якої спочатку не було. Міністерство освіти і науки України

УЧИТЕЛЬ РОКУ – 2022

19 жовтня 2022 року співробітники Дніпровської академії неперервної освіти провели онлайн-зустріч з учасниками II туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2022», на якій обговорили основні напрямки підготовки учасників до II туру. Заплановано проведення семінарів та майстер-класів, під час яких науковці та вчителі-практики проведуть підтримуючі зустрічі з питань випробувань учасників.

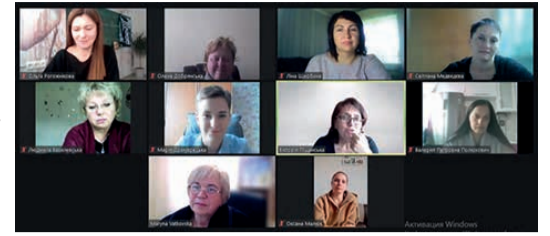
У заході брали участь фахівці Академії: проректор з науково-педагогічної та методичної роботи Марина

Ватковська, завідувач навчально-методичної лабораторії вивчення базових дисциплін Людмила Базилевська, доцент кафедри управління інформаційно-освітніми проєктами Андрій Мирошніченко, професор кафедри філософії Вікторія Піщанська. Вони наголосили на важливості вивчення всіх вимог до проведення відбіркових випробувань, необхідності дотримання правил академічної доброчесності і демонстрації під час випробувань всієї своєї педагогічної майстерності.

На зустріч були також запрошені переможці I туру конкурсу

«Учитель року – 2021» Ліна Щербина (номінація «Українська мова та література») і Марія Драмарецька (номінація «Математика»). Колеги поділилися власним досвідом участі у II турі конкурсу.

Цього року до II туру дійшли: вчитель біології Дніпровського НВК № 148 «Спеціалізована школа - дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Планета Щастя» Ольга Рогожнікова, вчитель інформатики Криворізького природничо-наукового ліцею Світлана Медведева, вчитель музичного

мистецтва Павлоградської СЗШ № 9 Валерія Полохович, вчитель правознавства Криворізької СЗШ № 120 Оксана Малюк. Бажаємо їм успішної підготовки та переможної участі у конкурсі.

Олена ДОБРЯНСЬКА,
модератор заходу,
директор обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації педагогічних працівників Академії

Науковий комітет складався із представників вищої школи семи країн: України, Італії, Іспанії, Швеції, Польщі, Румунії та Китаю. До роботи зібрання долучилися 239 учених і працівників освіти, з них понад 10 науковців з Дніпропетровщини.

З вітальним словом до учасників конференції звернулися: директор Інституту права, психології та інноваційної освіти Львівської політехніки, професор, доктор юридичних наук, заслужений юрист України Володимир Ортинський; президент Наукового інституту психології освіти та виховання та Європейського центру освіти (I.S.P.E.F. – E.S.E. Рим, Італія), професор психології, доктор психології Фаусто Презутті; завідувач кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Львівської політехніки, доцент, доктор педагогічних наук Тетяна Горохівська.

Учасники конференції заслухали змістовні та практично-зорієнтовані доповіді, зокрема: • професора Фаусто Презутті «Управління дискомфортом і конфліктами у стосунках між виклада-

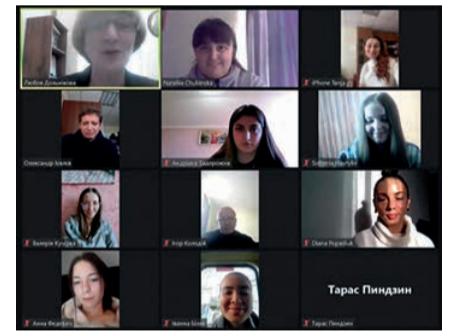
18-19 жовтня 2022 року кафедра педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» та кафедра соціально-гуманітарної освіти Дніпровської академії неперервної освіти провели міжнародну науково-практичну конференцію

«Реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу: вітчизняний та зарубіжний досвід»

чачами та студентами)»; • кандидата філософських наук, доцента Івана Безени «Освітні ініціативи закладів освіти прифронтового регіону: практики реалізації та перспективи» (Дніпровська академія неперервної освіти); • доктора педагогічних наук, професора Світлани Криштанович «Онлайн-інструменти для організації дистанційного навчання у вищій школі» (Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського); • кандидата архітектури Тетяни Клименюк «Архітектурна освіта в умовах воєнного часу: вітчизняний досвід львівської політехніки у ХХ столітті» (Львівська політехніка); • кандидата педагогічних наук, доцента Маргарити Носкової «Інструментарій для визначення рівня цифрової готовності закладу загальної середньої освіти» (Львівська політехніка); • Анни Жукової «Роль національної ідеї у виховному процесі для формування лідерської

компетентності у студентів фахового коледжу» (Львівський фаховий коледж транспортної інфраструктури, Львівський національний університет імені Івана Франка); • Вікторії Полагейкіної «Героїзація повсякденного: утвердження національної ідеї через виховання особистості (на прикладі виховних годин і уроків з англійської мови)» (Кам'янський лицей № 38 ім. І.О. Секретнюка); • доктора педагогічних наук, доцента Олександра Ієвлева «Актуальні проблеми розробки програми із розвитку професійно-педагогічної мобільності викладача в українсько-європейській мережі закладів освіти» (Львівська політехніка); • доктора філософії з психології Олександри Якимець «Побудова резильєнтності учнів та студентів під час освітнього процесу» (Науковий інститут психології освіти та виховання, Італія).

У рамках конференції відбувся науково-практичний семінар «Роз-

будова українсько-європейської мережі закладів освіти для розвитку єдиного гуманістично-наукового простору: підвищення професійної майстерності педагога». Учасники проаналізували нагальні проблеми освітян в умовах воєнного часу.

Обговорення запропонованої тематики засвідчило необхідність реалізації освітніх ініціатив в умовах воєнного часу на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Іван БЕЗЕНА,
завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти Академії

Кінезіологічні вправи

В Україні спостерігається збільшення кількості дітей з труднощами в навчанні, різними порушеннями в розвитку, труднощами з адаптацією. Також збільшилася кількість дітей із загальним недорозвиненням мовлення та дизартрією. Для подолання у таких дітей мовленнєвих порушень і попередження порушень у розвитку необхідно зміцнювати їхнє психічне здоров'я за допомогою проведення комплексної психокорекційної роботи. Одним зі складових елементів такої роботи є кінезіологічна корекція.

Кінезіологія – це наука про розвиток розумових здібностей і фізичного здоров'я через певні рухові вправи. Це своєрідна «гімнастика мозку». З її допомогою процес навчання і виконання будь-якого виду діяльності стає ефективнішим.

Завдяки «гімнастиці мозку» організм координує роботу правої та лівої півкуль, розвиває взаємодію тіла й інтелекту.

Кінезіологія належить до здоров'я-збережувальних технологій. Її вправи спрямовані на збереження здоров'я дітей, корекцію та профілактику порушень у їхньому розвитку.

Фахівцями ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти спільно з директорами інклюзивно-ресурсних центрів області розроблені **методичні рекомендації «Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами»**, що сприятимуть роботі з дітьми з ООП, як фахівцям ІРЦ, так і педагогам, і батькам.

Завантажити на сайті Академії за посиланням: https://www.dano.dp.ua/attachments/article/2006/Кінезіологічні_вправи,_як_засіб_розвитку_для_дітей_з_особливими_освітніми_потребами.pdf

Яна ПОЛУПАНОВА, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Академії

Картотека дидактичних ігор і вправ

Проблема пошуку ефективних методів і прийомів навчання дітей з особливими освітніми потребами є досить актуальною, розв'язання якої дозволить сформувати у дітей основну систему освітньої компетентності, покращити соціальні та моральні якості дитини.

Діти з ООП, які в силу своїх психолого-педагогічних особливостей досить часто ведуть себе в класі так, як в умовах гри в групі дитячого садка або в сім'ї. Саме тому одним із найкращих методів у роботі з ними є застосування ігор, а саме – дидактичної гри. Вона сприяє збагаченню знань та уявлень учнів про довкілля, активізації розумової діяльності, позитивно впливає на розвиток психічних процесів та особистості учнів.

Дидактична гра дозволяє забезпечити необхідну кількість по-

ворень за допомогою різного матеріалу зі збереження емоційно-позитивного ставлення до завдання.

Цьогоріч співробітники ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Академії розробили **методичні рекомендації «Картотека дидактичних ігор та вправ для дітей з особливими освітніми потребами»** і виставили на сайті Академії у вільний доступ ([https://www.dano.dp.ua/attachments/article/2008/Картотека_дидактичних_ігор_та_вправ_для_дітей_з_ООП_\(методичні_рекомендації\)_-2022.pdf](https://www.dano.dp.ua/attachments/article/2008/Картотека_дидактичних_ігор_та_вправ_для_дітей_з_ООП_(методичні_рекомендації)_-2022.pdf)).

Дані рекомендації допоможуть в роботі з дітьми з ООП. Сподіваємося, фахівці знайдуть у посібнику такі ігри, що сприятимуть розвитку потрібних особливостей і зниженню емоційного та психологічного напруження у їхніх учнів.

Хроніка подій

Жовтень

6 – майстер-клас «Використання новітніх технологій та обладнання при приготуванні страв з м'яса та риби»;

10 – тренінг «Softskills: невід'ємний компонент формування життєвих компетенцій для учнівської молоді XXI століття»;

10, 13, 18, 20, 25, 27 – дистанційний тренінг-курс з мінної безпеки;

11 – міжнародний форум «Професійна освіта для повоєнної відбудови України-Переможниці»;

13 – Всеукраїнський вебінар з досвіду використання можливостей навчально-практичних центрів для формування кваліфікованих робітників;

13, 20, 24, 25 – тренінг-курс «Skills Lab: успішна кар'єра» для здобувачів освіти ЗП(ПТ)О м. Дніпра;

19 – благодійна акція серед здобувачів освіти до Всеукраїнського «Дня відповідальності людини» та пам'яті видатного українця Богдана Гаврилишина;

19, 26 – вишкільний захід для викладачів предмета «Захист України»;

20 – заняття Школи професійної адаптації філологів ЗП(ПТ)О;

27 – дистанційний тренінг-курс з розробки міждисциплінарних онлайн-квестів;

28 – міжобласний вебінар «Формування морально-духовної, життєво компетентної особистості для успішної самореалізації в соціумі»;

31 – заняття Школи впровадження нових виробничих технологій (будівельний напрямок).

Участь у:

1 – тренінгу «Проектний менеджмент та грантрайтинг»;

4, 6, 11, 13 – вебінарах «Упровадження гендерного підходу у системі П(ПТ)О»;

4, 6, 11, 13, 18, 20, 25, 27 – тренінгу від EU4Skills з підготовки оцінювачів на основі компетентностей;

17-19 – тренінгу «Професіоналізація педагогів: підходи, структура та стандарт»;

18, 20, 25, 27 – онлайн-тренінгу «Емоційне вигорання: будемо резильєнтність та життєстійкість»;

20 – круглому столі «Креативні інструменти медіаграмотності»;

– міжнародній науково-практичній конференції «Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи»;

– Всеукраїнській науково-практичній конференції «Модернізація змісту професійної освіти в умовах євроінтеграції України – 2022»;

24-28 – партнерському проєкті за участю палат та об'єднань роботодавців в Україні;

24, 31 – тренінгових заняттях інституту професійно-технічної освіти НАПН України за темою «Соціально-психологічний супровід навчання ВПО у закладах П(ПТ)О»;

26 – Всеукраїнській інтернет-конференції БІНПО «Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти»;

– Всеукраїнському вебінарі НМЦ ПТО у Кіровоградській області «Використання краєзнавчого аспекту при викладанні суспільнознавчих дисциплін»;

– міжнародному проєкті «Розвиток соціального діалогу у Дніпропетровському регіоні».

Віктор ВАСИЛИНЕНКО, директор Навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області

У рамках українсько-німецького партнерства Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини з Освітнім центром економіки федеральної землі Німеччини Мекленбург-Передня Померанія за сприяння організації роботодавців NORDMETALL на базі навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області під гаслом «Переможемо – навчимо – відбудуємо!» відбувся міжнародний форум

«Професійна освіта для повоєнної відбудови України-Переможниці»

У заході взяли участь керівник Директорату професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України, представники Дніпропетровської воєнної державної адміністрації, департаменту освіти і науки ОДА, Центру компетенцій та розвитку людського капіталу роботодавців України, Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Національної агенції кваліфікацій, Всеукраїнської асоціації працівників профтехосвіти, грузинської асоціації роботодавців «GEA», Європейського фонду освіти (ETF), Інституту освітньої аналітики МОН України, Дніпропетровського обласного об'єднання профспілок, Всеукраїнської асоціації працівників ПТО Дніпропетровської області.

На форумі розглянули низку актуальних питань щодо результатів і бачення перспектив осучаснення професійної освіти в інтересах роботодавців і

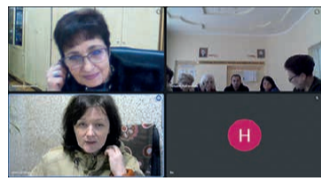

підсумків пілотного проєкту в Дніпропетровській області впровадження європейського досвіду мікроакредитації з прискореного професійного навчання молоді та дорослого населення.

Головною складовою проєкту є впровадження дуальної форми професійної освіти, розробка та запровадження професійних стандартів, базованих на рівнях компетенцій за запитом роботодавців.

Віктор ВАСИЛИНЕНКО, директор НМЦ ПТО

Підготовка до проведення атестації

У 2022-2023 н. р. заплановано проведення атестації 19 закладів професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровської області.

Навчально-методичний центр ПТО сформував системну роботу з методичного супроводу ЗП(ПТ)О процедури їх атестації: здійснено аудит поданих заявок на атестацію;

виконано коригування ліцензій за видами діяльності; проведено ознайомчий вебінар по вимогам до процедури атестації, зокрема самоаналізу; видано методичну розробку про вимоги до матеріалів самоаналізу та атестації; розроблено зразок самоаналізу за короткостроковою програмою атестаційної експертизи; у чотирьох закладах проведено «Дні методиста».

Сподіваємося, що спільні зусилля НМЦ ПТО та закладів профтехосвіти області сприятимуть забезпеченню якісної підготовки матеріалів атестації для успішного проходження процедури підтвердження спроможності закладів здійснювати освітню діяльність на рівні державних вимог (стандартів).

Вікторія КЛЮЧНИК, методист НМЦ ПТО

Військова компетентність викладачів Захисту України

В умовах воєнного стану найважливішим для суспільства стало питання боєздатності національних Збройних Сил.

З метою покращення викладання предмета «Захист України» та підготовки учнівської молоді до служби у Збройних Силах України Навчально-методичний центр профтехосвіти у Дніпропетровській області у співпраці з кафедрою військової підготовки спеціалістів Державної спеціальної служби транспорту Українського державного університету науки і технологій протягом вересня в змішаній формі провів навчання викладачів Захисту України з методики проведення занять з тактичної, прикладної фізичної, стройової підготовки та цивільного захисту; уклав план заходів про

спільну діяльність з Дніпропетровським обласним територіальним центром комплектування та соціальної підтримки, яким передбачена постійна робота з викладачами щодо підвищення їх фахових компетентностей.

Напередодні Дня Захисників і Захисниць України у співпраці з обласним територіальним центром комплектування, інструкторами-діючими військовими проведено вишкільний тренінг з опанування додаткових знань та вмій викладачами Захисту України з тактичної медицини, тактики дій в малих тактичних групах, техніки безпеки поведіння зі стрілецькою зброєю та мінної безпеки.

Олена ГРИШАЄВА, заступник директора НМЦ ПТО

Підприємницька компетентність випускників

Сучасні вимоги ринкової економіки націлюють професійну освіту на переорієнтацію з підготовки найманих працівників на підготовку підприємливих, ініціативних, самостійних та креативних суб'єктів господарювання. Актуальності набувають питання економічної підготовленості здобувачів освіти до життя в суспільстві, їх активної діяльності у нових ринкових умовах.

З огляду на це, актуалізується пошук інноваційних методик формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців, і, зокрема, сфери послуг у закладах П(ПТ)О, що стає основним

фактором їхньої успішної підготовки до професійної діяльності, пов'язаної зі сферою послуг, а також до відкриття власної справи.

На базі Кам'янського центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів, Дніпровського центру професійної освіти, Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості та Навчально-методичного центру ПТО Дніпропетровщини триває робота щодо формування етапу дослідно-експериментальної роботи за темою «Формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери

послуг у процесі професійної підготовки» за супроводом доктора педагогічних наук, професора Університету менеджменту освіти Л.М. Сергеевої. Проводиться апробація технології та навчально-методичного забезпечення формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг і науково-педагогічні заходи відповідно до завдань експерименту. Розробляється та наповнюється Електронний навчально-методичний комплекс з основ підприємницької діяльності.

Алла ВАЩЕНКО, методист НМЦ ПТО

СИНЬО-ЖОВТИЙ ШЛЯХ – ЦЕ ВОЛЯ І ДОЛЯ, І СТЯГ

Єдине щастя в житті – це постійне прагнення вперед.

Е. Золя

Іноді у житті трапляються випробування і тоді всі відчувають незбагненну мудрість і невідступну силу єднання.

Любов до Батьківщини, яка проходить через усе життя людини, виховує почуття єдності і шанобливого ставлення до державності, соборності, поваги до кращих представників нації, формує соціально активну позицію і громадянську свідомість, розвиває духовність і визначає моральні засади суспільства, зберігає найкращі національні риси, прагне конструктивних змін і стверджує життя.

Рік тому на Дніпропетровщині стартував перший довготривалий онлайн-проект Дніпропетровського центру позашкільної освіти – «Патріотичний марафон», який зібрав на дистанції маленьких, юних і дорослих мешканців об'єднаних територіальних громад області.

Тринадцять патріотичних пізнавальних заходів, присвячених історичним подіям у житті нашої країни і рідного краю, вісім лідерських онлайн-хабів до 90-річного ювілею Дніпропетровської області за участю представників осередків учнівського самоврядування закладів освіти області, десять міні-семінірів з правових і психологічних питань для здобувачів освіти, їхніх батьків і, звичайно, колега-педагогів привернули увагу не лише представників влади і цільову аудиторію нашого краю, але й мешканців з інших областей України. Анонсування заходів проекту розповсюджувалися педагогічною і громадською спільнотою в мережі Інтернет зі швидкістю світла. До нас звідусіль зверталися з проханням надати дозвіл приєднатися до заходів. У відповідь ми завжди раділи новим учасникам-одномумцям.

2022 рік почався з другого довготривалого дистанційного патріотичного дослідницького проекту «Збережи свою ідентичність», який згуртував навколо себе не лише представників об'єднаних територіальних громад з усієї України, але й наших співвітчизників, які під час введення воєнного стану в країні опинилися у країнах Європейського союзу.

Саме для уникнення ризиків загрози життя під час повітряних тривог для усіх, хто залишився на території держави, онлайн-формати певних заходів були перетворені на заочні. Тому у будь-який зручний для учасників час, з будь-якої підземної локації або точки світу, за наявності гаджетів та інтернет-зв'язку вони могли виконувати завдання заходів проекту на сторінках соціальних мереж і у Google-формах, переглядаючи спеціально створені відеоуроки і відеосемінари, слідкуючи за анонсами заходів на сторінках центру у

соціальних мережах і залишаючи під постами коментарі або «вподобайки».

Надзвичайна активність учасників проекту, їхня цілеспрямованість, наполегливість у виконанні завдань, попри всі життєві і технічні перешкоди, їхня принциповість у вирішенні організаційних питань, всебічна підтримка вчителів і батьків, які надавали учасникам для виконання завдань власні електронні скриньки і власні акаунти, піклуючись про їхню інтернет-безпеку і захист особистих даних, викликали щирю повагу і велику вдячність організаторів і спостерігачів інтернет-спільноти. А разом із цим велику повагу викликали працелюбність і кмітливість учасників, винахідливість і допитливість, хоробрість і волелюбність, взаєморозуміння, взаємоповага і взаємна підтримка один одного – звичайні риси української ментальності.

Наприкінці навчального року стартував новий довготривалий пізнавально-розважальний проект «Мое патріотичне літо», що мав за мету тримати і поширювати коло єдності українців через різноманітні заходи упродовж літніх місяців. Разом пізнавали, разом відпочивали, разом раділи сонячним променям, пташиним трелям і мріяли про мирне майбутнє, разом відкривали один в одному світ талантів і дякували за стійкість і мужність, за щирі усмішки і неповторне почуття гумору, яке лікує серця і рятує розум.

Заходи, пов'язані з визначними історичними подіями в Україні, інтегрувалися з міжнародними подіями. Це і фідбек-челендж «Мій батько для мене...», присвячений Дню батька, і онлайн-виставка особистих досягнень «Спортивний п'єдестал

Дніпропетровщини» до Міжнародного олімпійського дня і 90-річного ювілею рідної Дніпропетровщини, і арт-галерея «Україна надихає» до Дня Української Державності, і челендж-нарис «Традиції моєї родини – скарби коханої Батьківщини» до Дня родини, і «Смачна вікторина» до Всесвітнього дня шоколаду, і «Фоточелендж молодіжних луків» до Міжнародного дня молоді, і онлайн-буккросинг до Міжнародного дня дружби, і складання «Словника імен відомих українців», і фотоланцюг «Державний Прапор України», і тематичні вікторини до днів Конституції України, Української Державності, Незалежності України, і багато іншого, надважливого і цікавого.

Завдяки активності школярів у проекті під час літніх канікул ми

непомітно перетнули кордон з першим осіннім місяцем і запропонували низку тематичних заходів для привітань з початком нового навчального року, отримання нових вражень і почуттів, задля можливості побачити усіх і кожного, хто відпочив, подорослішав, змужнів.

Тож, дякуємо за креативність і творчий підхід під час участі у фоточеленджі-настрої «Перше – на все життя», присвяченому Дню знань, у хобі-челенджі для працівників освітянської галузі – «Неперевершені» та пізнавальній вікторині для здобувачів освіти України «Закон України «Про освіту», присвяченому Дню працівників освіти «Тепленька оселька» про способи і засоби створення тепла в оселях напередодні зими.

Надмірна активна участь в усіх проектах здобувачів освіти закладів освіти з об'єднаних територіальних громад Київської, Черкаської, Чернігівської, Рівненської, Львівської, Івано-Франківської, Запорізької, Харківської, Одеської, Тернопільської, Вінницької, Житомирської, Волинської, Закарпатської областей упродовж року, серед яких до речі багато переможців тематичних вікторин, змінила статус нового довготривалого проекту, перетворивши стійке почуття єдності на почуття цілого на шляху до своєї мети.

Обласний відкритий проект «Синьо-Жовтий шлях», який стартував 13 жовтня 2022 р., містить сімнадцять дистанційних заходів різної тривалості. Заходи – пізнавальні, завдання – креативні, сенс – життя. Заходи починаються за календарем після традиційного анонсування на сторінках закладу у соціальних мережах за умови обов'язкової реєстрації в Google-формах, копіювання хештегів, правильно виконаних завдань, підтримці зв'язку з організаторами для вирішення поточних питань, як проблем інтернет-з'єднання, так і складнощів з опануванням цифрових технологій для виконання завдань.

Позаду вже декілька заходів, серед яких – челендж вдячності «Час дякувати Захисникам і За-

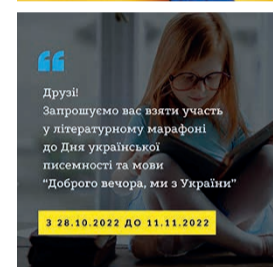
хисницям», до якого долучилися майже 1230 учасників, музичний флешмоб «Пісенний наступ» – майже 150 учасників, вікторина

«Козацькі скарби» за матеріалами дослідницької роботи В.В. Кукси «Козацькі клейноди та їхня доля» – майже 700 учасників і 390 переможців.

На черзі – відеодайджест літніх спогадів «Літо на «максималках» і літературний марафон «Доброго вечора, ми з України», присвячений Дню української писемності та мови. Попереду ще велика низка заходів і два місяці кропіткої роботи учасників і організаторів.

Запрошуємо всіх освітян і здобувачів освіти до участі у заходах проекту. Долучайтесь самі і долучайте до проекту дітей, їхніх батьків, колега-вчителів. Ви неодмінно отримаєте можливість поширити світогляд, відкрити нові таланти, створити відмінний настрій і пережити позитивні емоції від творчості.

Слідкуйте за анонсами наступних заходів проекту на сторінках Центру у Facebook (<https://www.facebook.com/kzporpodor>) та Instagram (<https://instagram.com/kzporpodor?igshid=1fp92jrinht3h>), або на сайті (<https://kzporpo.wixsite.com/kzporpodor?fbclid=IwAR3YOT8RgIAm26-YkrGEZlrQUObTH9WBrtwQAUFMm3WkOFsGg8and5kH4>).

Кожна дитина має отримати диплом учасника проекту, якщо вона взяла участь у всіх заходах і виконала всі умови. Кожен переможець має отримати грамоту, якщо стовідсотково відповів на всі запитання вікторини і залишив точну інформацію про себе під час електронної реєстрації. Кожна конструктивна ідея має втілюватися у життя завдяки участі кращих, особливих, талановитих. Кожен крок, що наближує до мети, має бути кроком, а не думками про нього.

Тож, рухаємося далі, залишаючись на зв'язку в алгоритмі роботи 24/7, об'єднуючи довкола себе людей, тримаючи бачення горизонту, дихаючи наснагою, наближаючи майбутнє і переслідуючи мету – бути сьогодні краще, ніж учора.

І нехай «синьо-жовтий шлях» для наших дітей буде захоплюючим, неповторним і гідним, тому що іноді у житті трапляються випробування...

Оксана САЛЬНИКОВА,
завідувач відділу
Дніпропетровського центру
позашкільної освіти

Co-teaching (співвикладання): математика – українська література

Тема: Літературно-математичний ярмарок (буквені вирази, літературні казки).

Мета: сформувати вміння складати буквені вирази за умовою задачі, вміння глибше розуміти зміст казок, удосконалити навички знаходити значення буквеного виразу залежно від значення літературних казок; розвивати ключові та предметні компетентності учнів, здатність логічно та критично мислити, проводити аналогії, формувати мовленнєві здібності й творчу фантазію; вчити проєктувати власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в текстах казок; бути уважними, зосередженими, працелюбними, стимулювати активність учнів на уроках.

Очікувані результати: учні наводять приклади буквених виразів, складають їх за умовою задачі, обчислюють значення числових і буквених виразів при заданому числовому значенні букви; застосовують порядок виконання дій, закони додавання і множення чисел; знають зміст казок, розуміють їхнє значення, обґрунтовуючи зроблений вибір, характеризують літературних персонажів, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; використовують мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні рішення, прагнуть дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм, передають з використанням окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого; створюють власний медійний продукт.

Тип уроку: комбінований.

Форма уроку: інтегрований урок-ярмарок.

Обладнання (<https://cutt.ly/v1PedEt>): мультимедійний проєктор, онлайн-сервіси Classkick, Mentimeter, Puzzlecup та Google-додатки Classroom, Meet, Forms, презентація, вивіски «Логіка оптом і вроздріб», «Хто казки знає – перешкоди всі здолає», вивіски-лоти, картки-вартість.

Хід уроку

I. Організаційний момент. Вступне слово вчителя /Лунає пісня гурту «Дзвони» з український ярмарок для емоційного налаштування – <https://youtu.be/wHtbDCQr3gY/>.

Сьогодні у нас незвичайний урок:

У літературу й математику

разом зробимо крок.

Із математикою ви зустрічалися не раз,

І українська література приходила до вас.

На уроках математики

ви логіку розвиваєте,

На літературі казки вивчаєте.

А хто логіку має і народне слово знає,

Той перешкоди всі подолає.

Проведемо наш урок у формі веселого ярмарку. І як ви вже здогадалися, ярмарок цей не звичайний, а літературно-математичний. Чи були ви колись на ярмарку? Що ж на ярмарку роблять? Правильно, купують і продають товари. А на нашому ярмарку товари – це знання. А «знання – найчудовіше з володінь. Усі прагнуть до нього, саме ж воно не приходиться», – як сказав перський філолог і математик Ал-Біруні. Ці слова є епіграфом нашого уроку. Товари-знання сьогодні у нас можна придбати за спеціальні картки. А отримаєте ви їх за кожну правильну відповідь на поставлені

запитання. Намагайтеся зібрати максимальну кількість таких карток.

Отже, на ярмарок запрошуємо клас –

Гуртом і поодиноці.

Чекають тут на вас

Чудові гостинці!

II. Мотивація навчання та повідомлення теми й мети уроку.

Учитель української літератури.

Ось і перша лавка відкривається.

/Учитель вивішує вивіску «Хто казки знає – перешкоди всі здолає»/.

Увага! Увага! Настав вже час!

Присутні усі послухайте нас!

Хто швидше казку впізнає,

Казкові завдання уміть розгадати –

Той крацим стане і розумнішим,

Кмітливішим і у житті успішнішим.

Лот 1. «Відгадай казку» (1 бал).

«Жили під новим царем зовсім так, як і без нього: хто що зловив або знайшов,

той їв, а хто не зловив, той був голодний... всі були дуже раді, що мають такого мудрого, могутнього і ласкавого царя...».

Лот 2. «Назви та охарактеризуй героїв цієї казки» (2 бали).

(Лис Микита; Ведмідь, Вовк, Кабан, Мавна Фрузя та інші).

Учитель української літератури.

• Який із персонажів є головним? (Той, про якого розповідається про-тягом усього твору і характер якого розкрито найповніше).

• Що таке мова персонажа? (Мова дійової особи).

Учитель математики /відкриває вивіску «Логіка оптом і вроздріб»/.

А тепер завітаємо до лавки «Логіка оптом і вроздріб». Допоможіть героям цієї казки розв'язати задачу.

Лот 3. «Склади вираз за умовою задачі» (2 бали).

Лис Микита пішов на торг і спочатку прокрадав бур'янами x хвилин зі швидкістю 14 м/хв, а потім, коли його почули собаки, тікав від них у хвилин зі швидкістю 100 м/хв. Яку відстань подолав Лис Микита?

Лот 4. «Мозковий штурм» (2 бали).

• Чи можемо ми відповісти на запитання задачі?

• Чому ми не можемо обчислити значення виразу $x \cdot 14 + y \cdot 100$?

• Від чого залежить значення цього виразу?

• Що потрібно знати, щоб обчислити значення виразу $x \cdot 14 + y \cdot 100$?

• Чи зміниться значення цього виразу, якщо змінити значення x і y ?

Лот 5. «Народна мудрість» (2 бали).

Учитель. Коли ми читали казку «Фарбований Лис», ви збагатили своє мовлення такими висловами, поясніть їх значення: • Вертав з порожніми руками (ні з чим); • І в сні не бачив, і в гарячці не чував (ніколи не бачив); • Баньки витріщив (зробив великі очі); • Дати драпака (втєкти); • Мов у Бога за дверима (дуже добре); • Полуда з очей спала (побачити очевидне).

Отже, завдання уроку – навчитися складати буквені вирази за умовами задач, повторити, як обчислювати їхні значення при різних значеннях змінної, глибше розуміти зміст літературних казок, характеризувати героїв, дати оцінку їхнім вчинкам і діям персонажів.

Цілепокладання

Ми вам озвучили загальні завдання уроку, а тепер сформулюйте їх конкретно для себе, продовживши речення: Я дізнаюся... Я зрозумію... Я навчуся... Я спробую... Я зможу...

III. Узагальнення і систематизація знань. Формування вмінь і навичок.

Лот 6. «Кросворд-розминка» (9 балів).

Учитель. Отже, вислови ви знаєте, а чи кросворди розгадувати вмієте? Давайте зараз розгадаємо кросворд. /На екрані висвічується завдання, які учні виконують в довільному порядку, а результати записують до кросворду на дошці. Лінк на онлайн-кросворд <http://puzzlecup.com/?guess=97FB40FE353FE1F8/>.

1. Ми отримаємо її, якщо додамо два числа. 2. Результат дії множення.

3. Частина години. 4. Найменше натуральне число. 5. Математична дія.

6. Вираз, що складається з чисел, знаків арифметичних дій та дужок. 7. Добуток кількох однакових множників.

8. Складова суми. 9. Інколи при діленні залишається...

Яке ключове слово кросворду? (Моховинка).

Лот 7. «Літературне фотолото» (2 бали).

Із поданих словосполучень виберіть тільки ті, що стосуються портрета Хухи-Моховинки.

– Що таке портрет? (Опис зовнішності персонажа).

Страшний звір, покритий лускою, їжаківі колючки, довга вовничка, така пухка, рожеві лапки, мінлива вовничка, голенька мордочка, жовто-фіалкова квіточка, лоскотливий вуса, волосья русе, ширий сміх.

Фізкультхвилинка (<https://youtu.be/cFq3UcfW4J0>)

Лот 8. «Естафета» (6 балів).

Чи знаєте ви героїв казки «Цар Плаксії і Лоскотон»? Дізнаємося про це, якщо знайдемо значення виразу $x \cdot 14 + y \cdot 100$. Учні по черзі виконують біля дошки дії і шукають результат, який дістали серед записаних на картках чисел. На протилежному боці карток написано літери.

328 3268 1594 608 3328 4884

А К А К А М

Після завершення роботи учням потрібно розставити результати в порядку спадання, повернути картки і прочитати слово «Макака».

Скільки існує значень буквеного виразу?

Лот 9. «Я – казкознавець» (5 балів).

Хто такий Макака? Герой казки «Цар Плаксії та Лоскотон» капітан Макака тримає в руках аркан. Він належить лише цьому герою. Кожна річ у казці є невід'ємною складовою характеристики героя. Вам потрібно відгадати, кому належать ці речі: • сокира і великі повстяники (лихому

дідові); • роги й борода (козам Лисці і Оришці); • діжа з фарбою (малюру); • очі, мов кавуни та трон (царю Плаксії); • розмальована торбина (дядькові Лоскотону).

Лот 10. «Самостійна робота в парах/групах» (6 балів). /Учні кожної групи дістають завдання і розв'язують їх самостійно, показуючи вчителю розв'язання/.

1. Хухи-очеретянки побудували m хатинок, а хухи-лісовинки – n хатинок. Скільки хатинок побудували хухи разом? Складіть вираз і обчисліть його значення, якщо $m=3248$, $n=10597$. ($m+n=13845$).

2. Дядько Лоскотон купив дітям 10 зошитів по x грн і 12 олівців по y грн. Скільки грошей заплатив Лоскотон за всю покупку? Складіть вираз і обчисліть його значення, якщо $x=16$, $y=13$. ($10 \cdot x + 12 \cdot y = 10 \cdot 16 + 12 \cdot 13 = 316$).

3. Зібрані у своєму саду банани мавпа Фрузя розклала у 5 ящиків по a кг та в b ящиків по 20 кг. Скільки кілограмів бананів збрала Фрузя? Складіть вираз і обчисліть його значення, якщо $a=18$, $b=9$.

Лот 11. «Темна конячка» (3 бали).

Ви розв'язували задачі з героями літературних казок. Ці казки написали автори. Вам потрібно за фотографією відгадати автора. Яку казку цього автора ви читали?

IV. Підсумок уроку. Оцінювання.

Учитель. Наш урок закінчується. Отже, час повертатися з ярмарку додому. Ви добре провели час, були активними і саме зараз настав час підсумків.

Лот 12. «Фінальний розпродаж» (4 бали).

Учитель. Чому ви навчились на нашому уроці? Закінчіть речення «Я придбав такі знання і вміння...» /учні заповнюють Google форму зворотного зв'язку. Лінк на форму <https://forms.gle/zrTWUCDrV4KxJrV1A/>.

Підсумуйте свої бали. Їх сума буде впливати на якість роботи на уроці.

На дивному ярмарку ми побували,

Товар-знання на ньому придбали,

Щоб їх вдосталь мати – не слід торгуватись,

А лиш у школі добре навчатись!

V. Домашнє завдання.

1. Скласти і розв'язати задачу з героями вивчених казок на інтерактивному аркуші в онлайн-сервісі Classkick.

2. На основі прочитаних казок написати есе про пригоди одного з героїв на інтерактивному аркуші в онлайн-сервісі Classkick.

3. Додати зображення героїв, створені у будь-якому графічному редакторі.

(Лінк на онлайн-сервіс Classkick <https://app.classkick.com/#/login/FEF9PD/>).

Наталія ЛЕВЧУК,

Наталія ХОМЕНКО, вчитель української мови та літератури;

Олена ГОРА, вчитель математики та інформатики КЗ ЗСО «Дивосвіт», м. Жовті Води

Професійне вигорання педагогічних працівників. Причини, наслідки та шляхи запобігання

Сучасні умови роботи освітян ускладнені небезпечними умовами праці, освоєнням нових дистанційних форм роботи, відсутністю прямого контакту з учнями, знаходженням далеко від робочого місця, підвищеною тривожністю дітей та наслідками травмуючих ситуацій. Але навіть і у мирний час робота вчителя потребує багато емоційних витрат і фізичних зусиль, що призводять до перенавантаження і, як наслідок, виникають роздратування, незадоволеність, постійний стрес і хронічна втома. Отже, питання дослідження шляхів подолання професійного вигорання працівників закладів освіти є актуальними та корисними. Результати таких досліджень можна використовувати в роботі шкільних психологів для підвищення мотивації, якості виконання роботи та задоволеності від трудової діяльності в освітян. Професійне вигорання проявляється у вигляді розладу психіки, при якому втрачається зацікавленість у роботі, кар'єрному розвитку, знижується зацікавленість у виконанні службових обов'язків. При цьому робота перестає приносити моральне задоволення та забирає багато сил. Люди знаходяться у пригніченому стані та не відчувають задоволеності життям, не можуть реалізувати повною мірою свої таланти й здібності. Професійне вигорання може призводити до депресій і різних хронічних захворювань. Вигорання – це реакція людини на хронічну втому. Вона починає негативно ставитись до роботи та предмета своєї професійної діяльності, у неї знижується самооцінка, з'являються неадекватне реагування на певні події в житті (наприклад, безпричинна агресивність), емоційно-моральна дезорієнтація (може виділяти «любимчиків», а до інших дітей – упереджене ставлення), знехтування професійними обов'язками. Часто знижується рівень емоцій.

Розглянемо найбільш поширені причини професійного вигорання працівників закладів загальної середньої

освіти. Усім педагогам знайомі ситуації, коли в установлені вузькі часові рамки потрібно виконати певну кількість термінової роботи, такої як перевірка зошитів, складання планів, підготовка звітів тощо. Доводиться довше залишатися на робочому місці або брати роботу додому, при цьому – жертвувати власним відпочинком, менше уваги приділяти близьким та рідним. Усе це призводить до перевантаження та емоційного виснаження. Такий стан може тривати довго, іноді роками, і тоді людина вже не помічає свою проблему і їй здається, що всі навколо ставляться так до своїх професійних завдань.

Другою причиною професійного вигорання може бути залучення вчителя до багатьох освітніх проєктів, виховних заходів та активне неформальне спілкування в неробочий час.

Також психологи відзначають, що велика кількість педагогічних працівників можуть втрачати інтерес до професії з причин знецінення зусиль, витрачених на виконання роботи від інших учасників освітнього процесу – керівників закладу, учнів, батьків. Крім того, інтерес до роботи зменшується від виконання рутинної роботи, викладання дисциплін за одним і тим самим сценарієм багато років поспіль.

Ще однією причиною є надмірні втрати власних ресурсів на емпатію і співпереживання своїм підопічним. При цьому важливо розуміти власні емоції та вміти ними керувати.

Відсутність системи мотивації та винагород також є причиною професійного вигорання. Нащо докладати надмірні зусилля, якщо це не призведе до позитивного результату.

Буває і так, що людина обирає професію вчителя не за покликом серця, а з якихось інших причин. Реальна ситуація не відповідає мріям та очікуванням. Людині не подобається те, що вона виконує, дратують учні, не розуміють батьки, не підтримує адміністрація, багато часу займає підготовка до уроків і організація виховних

заходів. Усе це призводить до емоційного виснаження.

Ще одним чинником професійного вигорання є неправильна організація режиму дня, відсутність можливості правильно харчуватися, виконувати фізичні вправи, достатньо висипатися та мати особистий простір.

Частіше за все до синдрому професійного вигорання призводять не одна, а декілька причин одночасно. Тиск на людину збільшується і вона стає дуже вразливою. То як же змінити цей стан та не допустити професійного вигорання працівників освіти?

1. Доцільно розставити завдання за пріоритетністю, спочатку виконати найбільш термінові та значимі, деякі можна перенести на наступні дні, а деякі делегувати комусь іншому. Також доречним є використання нових сучасних технологій, методичних розробок, що дозволяють виконати деякі види робіт у найкоротші терміни.

2. Важливо уважно ставитися до свого фізичного та психічного здоров'я, приділити час прогулянкам, фізичним вправам, медитації, засвоїти дихальні техніки, відвідати майстер-класи зі збереження та відновлення ресурсного стану. Дуже добре допомагають методики з арттерапії, зоотерапії та інших сучасних модальностей психології.

3. Не варто виконувати роботу за рахунок здорового сну або повноцінного харчування. Не треба хапатися за все одночасно на роботі, необхідно залишати час на власні захоплення та інтереси. Добре самопочуття допомагає легше витримувати стресові ситуації на роботі, а втримання балансу між роботою і часом на власні захоплення дозволить відчути, що життя різноманітне та насичене, а не обмежується лише школою.

4. Мотивування до навчання своїх учнів, неформальні методи освіти, нові методики, творчі завдання, нові онлайн-інструменти – все це сприяє запобіганню професійного вигорання. Якщо на уроках цікаво учням, то й учитель відчуває наснагу та натхнення. Вельми важливим є зворотний зв'язок. Доречно

з найперших уроків при дистанційному навчанні створити таку довірливу атмосферу, щоб учні не боялися вмикати камери та давати реакції у відповідь.

5. Цінною допомогою у роботі педагога є розвинутий емоційний інтелект, розуміння своїх емоцій та емоцій своїх учнів. Важливо навчитися розбиратися у своїх відчуттях, що саме викликає виникнення певних емоцій та які способи подолання негативу. Якщо вчитель розуміє причинно-наслідковий зв'язок виникнення певних емоційних станів та знає, як здолати негатив, то вигорання є малоймовірним. Варто проконсультуватися з психологом або відвідати тренінги з розвитку емоційного інтелекту.

6. Вкрай необхідним є розмежування роботи і особистого життя. Навіть якщо на початку не вдається, вийшовши зі школи припинити думати про роботу, то поступово потрібно привчити себе залишати роботу на роботі.

7. Обов'язково треба знайти для себе позитивні сторони роботи – здобутки учнів, спілкування з колегами, затишний кабінет, екскурсії та поїздки, тривала відпустка, відвідування семінарів і тренінгів, творча діяльність, участь у конкурсах тощо.

8. У разі відчуття, що не цінують на роботі, є конфлікти, нереалізовані задуми, відчуття знаходження не на своєму місці, варто задуматися про зміну сфери діяльності або місця роботи.

9. Значущим є робота із своєю самооцінкою! Не можна знецінювати себе як фахівця та погоджуватися на умови, де не визнають Ваш потенціал та не дають розкрити можливості.

10. Добре відпочивайте! Дозволяйте собі розслаблятися! Змінюйте види діяльності та знаходьте шляхи для саморозвитку і самовдосконалення!

Марина КОТЧЕНКО,
доктор філософії, доцент
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету
Валерій ВАСИЛЕНКО,
здобувач вищої освіти
Університету менеджменту освіти

Що робить тебе живою/живим. Практикум

Для мене – органічний стан щастя. Але зараз я щиро не можу назвати себе щасливою – я просто нагадую собі про те, що у мене і нині є багато чого для щастя. Для мене – істотно відчувати радість – але тепер я усвідомлено розшукую те, що додає оптимізму. Зараз важливий час – час закономірної фази розчарування та виснаження. Під час проживання цієї фази – нам важливо бути дуже уважними до будь-якої інформації, до будь-яких висновків, ми можемо бути більш вразливими і драгієвливими. І нам так потрібно нагадувати собі про те, що ми маємо не лише вижити. Нам важливо зберегтися.

З цієї фази і з цієї війни ми маємо вийти Живими, життєвими! Бути в контакті з Життям – це наша профілактика травматизації.

Я складала цей список для себе, щоб пам'ятати – що ро-

бити мене Живою. Бо я маю кожного дня обирати Життя.

Усі ці пункти – дуже прості. Всі пов'язують з почуттями та відчуттями.

1. Твоя улюблена пісня.
2. Який найтепліший спогад, чи спогад, що надає сили?
3. Твій улюблений смак.
4. Твоє найцінніше вміння.
5. Улюблена страва з дитинства.
6. Місце, яке пов'язане з радістю.
7. Одяг, найзручніший, приємний на дотик.
8. Музика, яку хочеться слухати.
9. Рух – (крок, біг, танець).
10. Книга, що перша спала на думку, можливо, яка стала найголовнішою у формуванні.
11. Спостереження за вогнем свічки.
12. Улюблений мультфільм.
13. Фільм, про який приємно згадувати.
14. Обіймання – з рідними, можливість обійняти себе самого, навіть, помріяти про обійми.
15. Вірш – який пригадується.
16. Розмова з тими, хто вислухає.
17. Розмова з тими, хто завжди розвеселить.

18. Спогад про добрий вчинок – наш чи до нас.

19. Які квіти ти любиш?
20. Жарт, який не забувається (наш чи з нами).
21. Яка твоя найбільша цінність?
22. Яка мрія здійснилась?
23. Про що мрієш зараз.
24. Подорож, яка запам'яталась.
25. Якщо уявити, що до тебе підходить рідна людина, з яких найвиразніших ознак ти її впізнаєш (посмішка, постава...)?
26. Улюблене свято.
27. Яке хобі надає радість?
28. Улюблені сезонні дії – влітку (може, плавати), взимку (наряджати ялинку чи пекти пряники), восени (пекти яблуневий піріг чи збирати врожай), навесні (ходити по траві босоніж).
29. Пригадати свою особисту перемогу – над чим?
30. Пригадати смішний випадок зі свого життя.
31. Пригадай, коли востаннє бачила зірки, дивилась на зірку, що падає, гадала по хмарах.
32. Який найсмішніший звук ти видавала?

33. Як ти піклуєшся про себе?
34. Коли останній раз робила щось спонтанне, нелогічне (наприклад, видувала мильні бульбашки)?
35. Який подарунок (тобі чи твій) пам'ятаєш?
36. Чого ти навчилась в останній час?
37. Про що ти казала – я точно не зможу – і змогла?
38. Найулюбленіший аромат.
39. У чому ти професіонал?
40. Де місце твоєї сили?
41. Яке у тебе колись чи зараз було добре прізвисько?
42. Яка остання фотографія в галереї твого телефону?
43. Що ти любиш робити руками?
44. Пригадай, як шурхотить осіннє листя.
45. Як стрибати по калюжам?
46. Як пахне конвалія?
47. Пригадай – як по долоні повзло сонечко і ти рахував на ньому крапки.
48. Який на смак і аромат тепло-го хліба, який несеш із магазину і по дорозі відламуєш шматки?
49. Пригадай свою найвдалішу витівку.

50. Яке морозиво ти любиш?
51. Щоб зробила б першим, якщо б не боялась?
52. Як ти любиш, щоб тебе називали? Яка найніжніша та найтепліша форма твого імені?
53. Якщо саме зараз прикласти мушлю до вуха, як там буде шуміти море?
54. Ти загадуєш побажання, коли їси нову ягоду в сезоні?
55. Пригадай хрускіт снігу під ногами.
56. Відносини з ким надають тобі сил і радості?
57. Коли ти відчувала силу; коли змогла комусь відмовити, сказати Ні?
58. Яку свою рису ти вважаєш найкращою?
59. В які добрі сили ти віриш, коли відчував їхню підтримку?
60. Яка твоя найсмішніша помилка?
61. У кожного роду є своя унікальна сила – яка сила твого роду?
62. Чи є у тебе улюблена молитва?
63. Обійми себе – саме зараз! І скажи – я обираю Життя.

Світлана РОЙЗ, психолог

Що необхідно знати підліткам під час війни

Війна внесла корективи не лише в життя і побут українців, але й в освіту. Повітряні тривоги й події на фронті, окупація й вимушений переїзд на нове місце проживання – це ті фактори, які шкільна освіта ніяк не може ігнорувати. Утворився певний вакуум навчального контенту, який поступово заповнюється новими освітніми проєктами. Саме такою є **навчальна програма «Знання під час війни»**, створена спільно продакшеном «Сектор правди» і ВГО «Рушійна сила» у межах проєкту «Шануймося». Проєкт «Шануймося» започаткували ВГО «Рушійна сила» і ГО «Інвестиції у спадщину та культуру».

Програма «Знання під час війни» – це навчальний курс, що складається із серії уроків, кожен з яких присвячено одному з аспектів безпеки й доповнено відео. Таким чином автори розробили для вчителя, вихователя чи класного керівника виховний захід, урок, класну годину такої якості, досягти якої одному освітянину не під силу.

Курс складається з п'яти занять. Кожне заняття містить готову розробку уроку/виховного заходу і відео виробництва продакшену «Сектор правди», в якому спеціалісти діляться з учнями найважливішою безпековою інформацією.

Уроки безпеки розраховані на учнів 6-10 класів та розкривають такі теми:

- **«Національна безпека»** – що таке національна безпека, хто нею займається, головні пріоритети національної безпеки в мирний і воєнний часи, що очікує держава від дітей та як діти можуть допомогти своїй Батьківщині.

- **«Особиста безпека»** – в які ситуації можуть потрапити люди під час війни, яке головне завдання мирної людини, які види небезпеки існують під час збройних конфліктів, як діти повинні поводитись у небезпечних ситуаціях.

- **«Мінна НЕбезпека»** – наслідки російського наступу та окупації, що становлять небезпеку для людей, які правила діють на звільнених територіях щодо мінної небезпеки, які служби відповідають за безпеку людей на цих територіях, перелік вибухонебезпечних предметів і правила поводження з ними.

- **«Психологічна безпека»** – у які ситуації потрапляють дорослі й діти під час війни, які зміни у психіці людей відбуваються під час воєнних дій, як люди можуть реагувати на страх, стрес, втрати, що робити, коли переживаєш панічну атаку, як розпізнати психологічні проблеми у близьких і друзів та що з цим робити.

- **«Інформаційна безпека»** – що таке інформаційна війна та як вона відбувається, як інформаційні атаки загрожують дітям, які небезпеки очікують на нас в інформаційному просторі, як вберегтись

ШАНУЙМОСЯ

від ворожих інформаційних атак, якою може бути участь підлітка в інформаційній війні.

Курс розміщено на сайті <http://ua-history.info/> у вільному доступі. Автори сподіваються, що колеги-вчителі будуть використовувати розробки, відео та напрацювання на уроках. Адже наше спільне завдання – якнайшвидше адаптувати учнів до нових умов життя і забезпечити їх необхідними знаннями для цього.

Проєкт став можливим завдяки підтримці IREX (міжнародна некомерційна організація «Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів»). IREX співпрацює з партнерами у понад 100 країнах). Вміст є виключною відповідальністю громадської організації «Всеукраїнське громадське об'єднання «Рушійна Сила» і не обов'язково відображає погляд IREX та Державного департаменту США.

Марія ЯРЕМЧУК, Алла МЕГЕЛЬ,
авторки проєкту «Знання під час війни»

Григорій Сковорода – філософ, просвітител, педагог

Тема уроку: Освіта та культура козацької доби. Г.С. Сковорода

Мета уроку: розповісти учням, якою була освіта в Україні за козацької доби, про культурні здобутки українців. Ознайомити з життям, поглядами та творчістю філософа, просвітителя Григорія Сковороди; навчити розрізняти поняття «братство», «братська школа». Навчити аналізувати роль освіти у становленні і розвитку держави, внесок особистості в історію; сприяти глибокому усвідомленню того, як освіта, освіченість сприяє розвитку не лише особистості, а й цілої країни. Виховувати свідоме ставлення до навчання, гордість за історичні надбання України та українців.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань

Гра «Упізнай історичного діяча»

Умови гри: Вчитель демонструє портрети історичних діячів і зачитує деякі «підказки». Учні повинні відповісти, хто зображений на портреті і розповісти, що вони про нього знають.

Матеріали до гри

Перший історичний гетьман запорозьких козаків. Про нього народ склав пісню, у якій є такі слова: *«Цар турецький к ньому присилає, ... к собі підмовляє...»*.

Гетьман Війська Запорозького (1648-1657). Керівник повстання проти коронної шляхти в Україні, котре переросло в загальну, очолену козацтвом, національно-визвольну війну проти Речі Посполитої. Уклав угоду з московою.

Найславетніший кошовий отаман Запорозької Січі, який не програв жодної з 244 битв, у яких брав участь. Боровся проти поляків разом із Богданом Хмельницьким, не

прийняв рішення Переяславської ради (1654 р.) і відмовився присягати москові.

Найдовше з усіх володарів булави, понад ніж два десятиліття поспіль, був правителем України. Його ім'я навечно ввійшло не лише до української, російської, шведської, польської, а й загальної світової історії. Для одних воно стало символом свободи та незалежності, для інших до цього часу асоціюється з політичним підступництвом.

Останній кошовий отаман Запорозької Січі, прожив 113 років. З 86 року визнаний церквою Святим.

II. Повідомлення теми та мети уроку. Розповідь вчителя (тези)

Як ви думаєте, коли в Україні почалися уроки?

Сирійський мандрівник Павло Алепський, який у 1652 р. їхав Україною до москові, писав: «Мало не всі українці та більша частина їхніх жінок і дочок уміють читати, добре знають порядок церковної служби; священники вчать сиріт, не дають їм вештатися без діла по вулицях. Черниці Вознесенського монастиря всі були не лише письменні, а навіть високовчені й самі писали багато наукових та інших творів. Серед ченців є люди вчені, знавці права або юристи, філософи і красномовці. У Лаврі є славетний печатний дім, що обслуговує весь край той. З його виходять церковні книжки, прегарно надруковані; на великих паперах малюнки значних місцевостей і країн, наукові розсліди та інше».

Чи міг бути українських народ таким освіченим, якби не ходив у школу? Певно, що ні. Якими ж були українські школи? Вони були братськими.

Братські школи – це українські національні навчальні заклади в XVI – XVIII ст. До школи брали дітей усіх

станів. Дітям з убогих сімей надавалась матеріальна допомога. Сироти були під повною опікою братства, яке вимагало від вчителів своєї школи однакового ставлення до всіх учнів.

Засновувались такі школи братствами.

Братства – це організації міського населення, передусім ремісників і купців, які об'єднувалися з метою боротьби проти ополчення та окатоличення. До братств приймалися всі православні незалежно від національності, соціального походження чи майнового стану.

Перше братство започаткували 1449 року львівські міщани. Згодом ці організації розповсюдились по всій правобережній Україні.

Братчики організували школи, будували госпіталі та православні церкви, відкривали друкарні, де видавалися українські книги й підручники. В основу своєї діяльності вони поклали ідеологію просвітництва, а головним засобом своєї боротьби обрали школи.

До наших днів зберігся Статут Львівської братської школи, який став зразком для інших братських шкіл. З нього ми дізнаємось, яким було навчання у братській школі.

О 9-й ранку розпочиналися заняття влітку, а взимку вчитель сам визначав час початку навчання. Учень займав місце в класі, яке визначалося результатами його успіхів. Якщо хтось із учнів не заявлявся на урок – учитель посилав когось із вихованців з'ясувати причину. Навчальний день починався з молитви, а потім школярі відповідали домашнє завдання і перевірялися виконанні вдома письмові роботи. Після цього вчитель пояснював новий матеріал і видавав учням завдання, щоб вони переписали їх вдома. Іноді урок проходив у формі бесіди чи диспуту. Потім відпочинок. Діти обідали і знову поверталися до школи, виконували і перевіряли домашні завдання один у

одного. За поведінкою вихованців стежили спеціально призначені вихователі або старші вихованці школи. Коли батько приводив сина до школи, то підписував угоду з учителем, де зазначалося, чого школа має навчити учня. Угода підписувалась у присутності двох свідків, найчастіше це були сусіди. Обов'язком батьків була перевірка домашнього завдання. Зокрема, вивчали граматику грецької, слов'янської, латинської, польської мов, діалектику і риторіку. Серед предметів, які вивчали в школі – курс інтегрованої математики. Наприклад: арифметику вивчали разом з геометрією й астрономією. Були поширені і предмети естетичного циклу: малювання, співи.

А зараз я пропоную відвідати ще один навчальний заклад освіти. Він відрізнявся від братських шкіл, бо там навчались лише діти священників. А викладачем у ньому була людина, яка мала великий вплив на культуру, релігію, гуманітарну науку не лише тих часів. Вплив цей відчувається і понині.

III. Перегляд відеоуроку з історії України /спікерка – акторка театру та кіно Дарина Степанкова; <https://youtu.be/3b97fk0sxp4/>.

Питання до обговорення відео: У який час жив Григорій Сковорода? Із якої родини походив? Чому його філософія і творчість актуальні й досі? Який навчальний заклад ми відвідали? Як звали знаменитого вчителя Переяславського колеґіуму? Що про життя Григорія Сковороди ви довідалися з відео?

IV. Закріплення вивченого: читання оповідання «З вірою в добро» (стор. 134-136 підручника «Історія України», 5 клас., авт.: В. Власов, О. Данилевська).

Урок від проєкту «Шануймося»

ЗАСНОВНИК ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» – ПЕРВИННА ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Редакційна колегія:

В.М. ВАСИЛИНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА, Ю.М. МОГИЛА,
О.В. ПОЛТОРАЦЬКИЙ, М.І. РОМАНЕНКО,
В.Г. СЕРЕДНЯ, В.В. СИЧЕНКО, Л.О. ШАПРАН

Редактор, фотокор, дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО»:

gdjerelo.jimdofree.com

Свідоцтво про реєстрацію
ДП № 2244-982ПП від 24.01.2019.
Формат А3.

Адреса редакції:
49006, Дніпро, вул. Володимира
Антоновича, 70, Дніпровська
академія неперервної освіти.
Тел. 0952303947, 732-48-48.

E-mail: GDjerelo@ukr.net